

היום נלמד בעזרת ה':

פסחים דף מג

למדנו במשנה לעיל שרבי אליעזר אוסר אף תכשיטי נשים שיש בהם חמץ:

הגמרא מבארת שכוונתו ל'טיפולי נשים' ולא לתכשיטים (= בשמים / כחל ושרק לצביעת פניהן שאין בזה חמץ), כלומר לנשים שטופלות בסולת כדי להשיר את השער.

למדנו במשנה לעיל - כל שהוא ממין דגן הרי זה עובר עליהם בפסח על 'בל יראה':

מדוע המשנה פירטה ברישא את כל המינים שהוא עובר עליהם בפסח (= כותח הבבלי ושער המדי וכו'), והרי המשנה אומרת כלל - 'כל שהוא ממין דגן' וכו' וזה כולל את כל המינים הנ"ל? אלא כדי שידע את שמותיהם וממה הם עשויים ויזהר מהם בפסח. וכמעשה בבן ארץ ישראל שהזדמן לבבל והיה לו בשר לאכול, ושמע שהמארחים אומרים זה לזה שיביאו לו כותח (= יש בו חלב), ונמנע מלאוכלו עם הבשר מפני שידע ממה הוא עשוי.

למדנו במשנה לעיל - הרי אלו באזהרה (= הדברים השנויים במשנה יש איסור לא לאוכלם אבל לא כרת):

לדעת רב יהודה - התנא של משנתנו הוא רבי מאיר הסובר שחמץ גמור שהתערב בדבר שאינו חמץ ונימוח ואינו ניכר (כגון כותח הבבלי) וכן חמץ נוקשה (= חמץ רע שאינו ראוי למאכל) יש איסור לאו על אכילתם.

וכפי שלמדנו בבבלי - שיאור (= בצק שלא התחמץ כל צרכו) ישרף, ומותר לתתו לכלבו, והאוכלו נענש בארבעים מלקות. הגמרא מבארת: שיאור שהחמיץ קצת והכסיפו פניו צריך לשורפו לדעת רבי מאיר, שיאור שהחמיץ יותר שכבר יש בו סדקים דקים כקרני חגבים צריך לשורפו לדעת רבי יהודה. ושיאור שהחמיץ קצת והכסיפו פניו שצריך לשורפו לדעת רבי מאיר, בזה רבי יהודה סובר שהוא מותר בהנאה ולכן יכול ליתנו לפני כלבו, והאוכלו לוקה ארבעים לדעת רבי מאיר כיון שלשיטתו זהו שיאור הלוקים על אכילתו. ומבבלי זאת מבואר שלדעת ר"מ חמץ נוקשה שאינו מעורב

(המשך בדף הבא ↓)

בדבר אחר יש איסור לאו על אכילתו (= שיאור הוא חמץ נוקשה), וכל שכן שחמץ גמור המעורב בדבר אחר יש בו איסור לאו.

לדעת רב נחמן - התנא של משנתנו הוא רבי אליעזר הסובר שעל אכילת חמץ גמור שהתערב בדבר שאינו חמץ ונימוח אין איסור כרת אלא לאו, וכל שכן שיש לאו על חמץ נוקשה שאינו מעורב בדבר אחר. (ו) רב יהודה ורב נחמן נחלקו האם חמץ גמור המעורב בדבר אחר יותר חמור מחמץ נוקשה שאינו מעורב בדבר אחר או להיפך.

ורבי אליעזר: רבי אליעזר לומד שתערובת חמץ אסורה בלאו מ"כל מחמצת לא תאכלו", אבל הפסוק המדבר על איסור כרת "כי כל אוכל מחמצת ונכרתה" נצרך ללמד שנשים חיבות כרת על אכילת חמץ.

סלקא דעתך אמינא הואיל וכתוב לא תאכל: התורה מקישה את איסור אכילת חמץ למצוות אכילת מצה "לא תאכל עליו חמץ – שבעת ימים תאכל עליו מצות" ללמד (לכאורה) שמי שמצווה לאכול מצה - מצווה גם לא לאכול חמץ, אבל נשים שאינן מצוות באכילת מצה (מכיון שהיא מצוות עשה שהזמן גרמא) מותרות באכילת חמץ. על זה בא הפסוק "כל אוכל מחמצת ונכרתה" לרבות את הנשים.

והשתא: מעבשיו נלמד את ההקש האמור לכיוון ההפוך, כלומר שנשים יהיו חייבות גם באכילת מצה (אפילו שהזמן גרמא). מכיון שהם התרבו באיסור חמץ, והרי אכילת מצה ואיסור חמץ הוקשו זה לזה, ללמד שמי שמצווה על איסור חמץ מצווה באכילת מצה.

קאי באוכלין מרבה אוכלין: הסיבה שהפסוק "כל מחמצת לא תאכלו" – מרבה תערובת חמץ, ולא הפסוק "כל אוכל מחמצת ונכרתה" שאז היה מרבה אותה לכרת? כי מסתבר שהפסוק המדבר על אנשים האוכלים - ירבה אנשים נוספים (נשים), ואילו הפסוק המדבר על המאכלים - ירבה מאכלים נוספים (תערובת).

והתניא כי כל אוכל חלב: חלב אסור באכילה נלמד מהפסוק "כי כל אוכל חלב מן הבהמה אשר יקריב ממנה", הפסוק מדבר על אכילת חלב של קרבן הקרב על המזבח (שאין בו מום). ומריבוי "כל" לומדים לבהמת חולין (ומריבוי המילים "מן הבהמה" לומדים לבהמה בעלת מום). ואפילו שהפסוק מדבר על אדם שאוכל חלב הוא מרבה מאכל נוסף, מכיון שאין לפסוק אנשים נוספים לרבות (שהרי נשים כבר הושוו לכל איסורים שבתורה כלעיל) הוא מרבה מאכלים.

ורבן: רבן שחולקים על רבי אליעזר וסוברים שאין אפילו לאו על תערובת חמץ, אינם דורשים את ריבוי המילים "כל". אך אם כן מנין הם לומדים שנשים חייבות כרת על אכילת חמץ? הגמרא מתרצת שהם דורשים "כי כל" (-אוכל מחמצת ונכרתה).

שאור בל תקטירו: אסור להקטיר קרבן מנחה של חמץ. ואפילו 'מקצתו' כלומר רק חצי זית (הקטרה = בכזית), ואפילו 'עירובו' כלומר שעירב בתוך מנחה אחרת של מצות את השאור, ופתת אותם לפתיתים ולא ניכר האיסור – אסורים בהקטרה.